

CUPRINS

ABREVIERI	5
ARGUMENT	7

TITLUL I

Considerații generale privind dreptul penal	29
--	-----------

Capitolul I

Dreptul penal ca ramură de drept și știința dreptului penal.....	29
---	-----------

Secțiunea I

<i>Dreptul penal ca ramură de drept .....</i>	<i>29</i>
---	-----------

1. Noțiunea dreptului penal	29
2. Necesitatea dreptului penal.....	30
3. Obiectul dreptului penal	30
4. Caracterele dreptului penal.....	31
4.1. Caracterul autonom al dreptului penal	31
4.2. Caracterul unitar al dreptului penal	32
4.3. Caracterul de drept public	33
5. Scopul dreptului penal.....	34
6. Locul dreptului penal în sistemul dreptului	35
6.1. Legătura cu dreptul constituțional.....	35
6.2. Legătura cu dreptul procesual penal	36
6.3. Legătura cu dreptul execuțional penal	36
6.4. Legătura cu dreptul administrativ	37
6.5. Legătura cu dreptul civil	37
6.6. Legătura cu dreptul familiei	37
6.7. Legătura cu dreptul comercial.....	37

Secțiunea a II-a

<i>Știința dreptului penal .....</i>	<i>37</i>
--------------------------------------	-----------

1. Dreptul penal ca ramură a științelor juridice	37
1.1.Noțiune.....	37
1.2.Obiectul științei dreptului penal	38
1.3. Sarcinile științei dreptului penal.....	38
2. Legăturile științei dreptului penal cu alte științe	39
2.1. Legătura cu știința dreptului procesual penal.....	39
2.2.Legătura cu criminologia	39
2.3. Legătura cu criminalistica	39
2.4. Legătura cu medicina legală.....	40
2.5. Legătura cu psihiatria.....	40

Capitolul II**Principiile fundamentale ale dreptului penal.....41***Secțiunea I**Noțiunea și sistemul principiilor fundamentale..... 41*

1. Noțiunea 41

2.Sistemul principiilor fundamentale 41

*Secțiunea a II-a**Prezentarea principiilor fundamentale..... 42*

1. Principiul legalității încriminării și pedepsei.....42

1.1. Legalitatea încriminării 43

1.2. Legalitatea pedepsei 44

2. Principiul caracterului personal al răspunderii penale.....46

2.1. Noțiune și caracterizare.....46

2.2. Conținut.....46

3. Infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale 47

4. Principiul individualizării sancțiunilor de drept penal.....48

4.1. Noțiune și caracterizare.....48

4.2. Formele de individualizare.....48

4.3. Individualizarea administrativă 49

5. Principiul umanismului dreptului penal 50

TITLUL II**Legea penală .....51****Capitolul I****Izvoarele dreptului penal.....51***Secțiunea I**Considerații generale 51*

1. Noțiunea de izvor al dreptului penal 51

2. Legea penală.....52

*Secțiunea a II-a**Principalele izvoare ale dreptului penal..... 52*

1. Constituția ca izvor de drept penal 52

2. Legea organică ca izvor al dreptului penal.....53

3. Ordonanțele de Urgență ale Guvernului 54

4. Izvoarele internaționale 55

4.1. Izvoarele internaționale directe 55

4.2. Izvoarele internaționale indirecte 56

5. Actele juridice ale Uniunii Europene – izvoare de drept penal 56

Secțiunea a III-a

<i>Clasificarea legilor penale</i>	58
1. După întinderea domeniului de reglementare legile penale pot fi:.....	58
1.1. Legi penale generale	58
1.2. Legi penale speciale	58
1.3. Legi speciale cu dispoziții penale.	58
2. După durata de aplicare legile penale pot fi cu durată nedeterminată sau permanente și legi cu durată determinată sau temporare	59
2.1. Legile penale permanente	59
2.2. Legile penale temporare	59
3. După caracterul lor legile penale pot fi ordinare și excepționale	59
3.1. Legile penale ordinare.....	59
3.2. Legile excepționale	60

Secțiunea a IV-a

<i>Normele juridice penale</i>	60
1. Noțiunea normei juridice penale	60
2. Structura normei penale.....	61
3. Clasificarea normelor penale	61
3.1. După conținutul și sfera de incidență	62
3.2. După conținutul conduitei pe care o prescriu	62
3.3. După gradul de determinare a sancțiunii.....	62
3.4. După elementele care se regăsesc în structura unei anumite norme se face distincție între normele complete și normele incomplete	63

Secțiunea a V-a

<i>Interpretarea legii penale</i>	67
1. Noțiunea și obiectul interpretării legii penale.....	67
2. Necesitatea interpretării legii penale	67
3. Formele de interpretare.....	68
3.1. Interpretarea legală sau autentică	68
3.2. Interpretarea judiciară	69
3.3. Interpretarea doctrinară	69
4. Metodele de interpretare.....	69
4.1. Interpretarea literală sau gramaticală	70
4.2. Interpretarea istorico-juridică.....	70
4.3. Interpretarea logico-sistematică	70
4.4. Interpretarea teleologică.....	71
5. Rezultatele și limitele interpretării	72
5.1. Interpretarea declarativă.....	72
5.2. Interpretarea restrictivă	72

5.3. Interpretarea extensivă	72
5.4. Limitele interpretării	72
Capitolul II	
Raportul juridic penal și faptele penale	73
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Raportul juridic penal.....</i>	<i>73</i>
1. Noțiune	73
2. Elementele raportului juridic penal	73
2.1. Subiecții raportului juridic penal.....	74
2.2. Conținutul raportului juridic penal.....	74
2.3. Obiectul raportului juridic penal	75
3. Durata raportului juridic penal	75
3.1. Nașterea raportului juridic penal	75
3.2. Desfășurarea raportului juridic penal	76
3.3. Modificarea raportului juridic penal	77
3.4. Stingerea raportului juridic penal.....	77
4. Raportul juridic penal și raportul juridic procesual penal	78
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Faptele juridice penale .....</i>	<i>79</i>
1. Noțiune	79
2. Clasificarea faptelor juridice penale	79
2.1. Faptele juridice penale constitutive.....	79
2.2. Faptele juridice penale modificatoare	79
2.3. Faptele juridice penale extinctive.....	80
Capitolul III	
Aplicarea legii penale	81
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Aplicarea legii penale în timp.....</i>	<i>81</i>
1. Considerații generale	81
2. Principiile care guvernează aplicarea legii penale în timp	82
2.1. Activitatea legii penale.....	82
2.2. Neretroactivitatea legii penale.....	90
2.3. Extraactivitatea legii penale	91
2.4. Aplicarea legii penale mai favorabile.....	96
<i>Secțiunea a II a</i>	
<i>Aplicarea legii penale în spațiu.....</i>	<i>107</i>
1. Considerații generale	107
2. Aplicarea legii penale faptelor săvârșite pe teritoriul României	108
2.1. Principiul teritorialității legii penale	108
2.2. Noțiunea de teritoriu	108

2.3. Noțiunea de infracțiune săvârșită pe teritoriul României	109
2.4. Excepții de la principiul teritorialității	110
3. Aplicarea legii penale române unor infracțiuni săvârșite în străinătate	114
3.1. Considerații generale.....	114
3.2. Principiul personalității legii penale.....	115
3.3. Principiul realității legii penale	116
3.4. Principiul universalității legii penale	118
4. Cooperarea judiciară internațională în materie penală	120
4.1. Necesitatea cooperării judiciare internaționale în materie penală.....	120
4.2. Forme ale cooperării internaționale în materie penală	122
4.3. Cooperarea României pe plan internațional privind combaterea fenomenului infracțional	123
5. Extradarea.....	125
5.1. Noțiunea și natura juridică a extradării	125
5.2. Felurile extradării	126
5.3. Condițiile extradării	127
6. Mandatul european de arestare	132
6.1. Considerații generale.....	132
6.2. Definiția și discuțiile ocazionate de Decizia – cadru din 13 iunie 2002.....	133
6.3. Principii generale și domeniul de aplicare	134
6.4. Reglementarea mandatului european de arestare pe plan național.....	135

TITLUL III

Infracțiunea.....143

Capitolul I

Teoria generală a infracțiunii.....143

Secțiunea I

Considerații generale 143

1. Infracțiunea – instituție fundamentală a dreptului penal .....

2. Definiția infracțiunii .....

Secțiunea a II-a

Trăsăturile esențiale ale infracțiunii 144

1. Prevederea faptei de legea penală.....

2. Vinovăția .....

2.1. Noțiune.....

2.2. Formele vinovăției .....

3. Caracterul nejustificat al faptei prevăzute de legea penală.....

4. Caracterul imputabil al faptei prevăzute de legea penală .....

Capitolul II**Structura infracțiunii.....155***Secțiunea I**Considerații generale ..... 155**Secțiunea a II-a**Condiții preexistente infracțiunii..... 156*

1. Obiectul infracțiunii..... 156

1.1. Noțiune..... 156

1.2. Formele obiectului infracțiunii..... 156

2. Subiecții infracțiunii 158

2.1. Subiectul activ al infracțiunii 158

2.2. Subiectul pasiv al infracțiunii..... 162

*Secțiunea a III-a**Conținutul infracțiunii 164*

1. Noțiune 164

2. Structura conținutului infracțiunii 164

3. Clasificarea conținuturilor de infracțiune 165

3.1. După gravitate 165

3.2. După structura condițiilor 166

3.3. După variantele de încriminare se disting 166

3.4. După formele infracțiunii 167

4. Latura obiectivă a infracțiunii 167

4.1. Noțiune..... 167

4.2. Elementul material 167

4.3. Urmarea imediată..... 169

4.4. Legătura de cauzalitate..... 171

4.5. Alte elemente din structura laturii obiective 173

5. Latura subiectivă a infracțiunii 174

5.1. Noțiune..... 174

5.2. Structura laturii subiective 174

Capitolul III**Formele infracțiunii intenționate .....178***Secțiunea I**Fazele de desfășurare a infracțiunii intenționate 178*

1. Noțiune 178

2. Faza internă 178

3. Faza externă..... 179

4. Formele infracțiunii intenționate în raport de fazele de desfășurare 180

Secțiunea a II-a

<i>Actele de pregătire</i>	180
1. Noțiune	180
2. Clasificarea actelor de pregătire	180
3. Condițiile actelor de pregătire	181
4. Sancționarea actelor de pregătire.....	181

Secțiunea a III-a

<i>Tentativa</i>	183
1. Definiție.....	183
2. Condițiile de existență ale tentativei.....	184
3. Factorii tentativei.....	187
3.1. Obiectul tentativei	187
3.2. Subiectul tentativei.....	187
4. Conținutul tentativei	188
4.1. Latura obiectivă.....	188
4.2. Latura subiectivă	189
5. Infrațiuni la care nu este posibilă tentativa	189
5.1. Imposibilitatea tentativei datorată elementului subiectiv	189
5.2. Imposibilitatea tentativei datorată elementului material	190
6. Formele tentativei	191
6.1. Tentativa întreruptă sau neterminată	191
6.2. Tentativa terminată, perfectă sau fără efect	192
6.3. Tentativa absolut improprie sau neidonee.....	193
6.4. Fapta putativă.....	193
7. Încriminarea și sancționarea tentativei	194
7.1. Încriminarea tentativei	194
7.2. Sancționarea tentativei	195
8. Cauzele de nepedepsire a tentativei.....	196
8.1. Considerații generale.....	196
8.2. Desistarea	196
8.3. Împiedicarea producerii rezultatului	198
8.4. Efectele desistării și ale împiedicării producerii rezultatului	199

Secțiunea a IV-a

<i>Infrațiunea consumată</i>	200
1. Noțiune	200
2. Momentul consumării infracțiunii	200
3. Epuizarea infracțiunii	201

Capitolul IV**Unitatea și pluralitatea de infracțiuni.....204***Secțiunea I**Considerații generale privind unitatea și pluralitatea de infracțiuni..... 204**Secțiunea a II-a**Unitatea de infracțiune 204*

1. Noțiune 204

2. Felurile unității de infracțiune 205

3. Unitatea naturală de infracțiune.....205

3.1. Noțiune.....205

3.2. Formele unității naturale de infracțiune 205

4. Unitatea legală de infracțiune 210

4.1. Noțiune.....210

4.2. Formele unității legale de infracțiune.....210

*Secțiunea a III-a**Pluralitatea de infracțiuni 224*

1. Noțiune și caracterizare 224

2. Formele pluralității de infracțiuni.....224

3. Concursul de infracțiuni 225

3.1. Noțiune.....225

3.2. Condițiile de existență ale concursului de infracțiuni 226

3.3. Formele concursului de infracțiuni 228

3.4. Sancționarea concursului de infracțiuni 234

3.5. Recidiva 239

3.6. Pluralitatea intermediară 253

3.7. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de
siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni .....254**Capitolul V****Cauzele justificative .....256***Secțiunea I**Considerații generale privind cauzele justificative 256*

1. Noțiune și caracterizare 256

2. Clasificarea cauzelor justificative.....257

3. Efectele cauzelor justificative.....257

*Secțiunea a II-a**Legitima apărare 258*

1. Noțiune și caracterizare 258

2. Condițiile legitimei apărări.....259

2.1. Condițiile atacului 259

2.2. Condițiile apărării 266

3. Legitima apărare prezumată	269
4. Efectele legitimei apărări.....	271
5. Legitima apărare în jurisprudența CEDO	272
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Starea de necesitate</i>	273
1. Noțiune și caracterizare	273
2. Condițiile stării de necesitate.....	274
2.1. Condițiile privind pericolul	275
2.2. Condițiile acțiunii de salvare.....	277
3. Efectele stării de necesitate	278
4. Asemănări și deosebiri între legitima apărare și starea de necesitate	279
4.1. Asemănări	279
4.2. Deosebiri	280
<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații</i>	280
1. Considerații generale	280
2. Exercitarea unui drept.....	281
2.1. Noțiune și caracterizare.....	281
2.2. Condiții.....	282
3. Îndeplinirea unei obligații impusă de autoritatea competentă	283
3.1. Noțiune și caracterizare	283
3.2. Condiții.....	283
4. Efecte.....	285
<i>Secțiunea a V-a</i>	
<i>Consimțământul persoanei vătămate</i>	285
1. Noțiune și caracterizare	285
2. Reglementarea consimțământului persoanei vătămate	286
2.2. Efecte	291
Capitolul VI	
Cauzele de neimputabilitate	292
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Considerații generale</i>	292
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Constrângerea fizică</i>	294
1. Noțiune și caracterizare	294
2. Condițiile constrângerii fizice	295
3. Efectele constrângerii fizice	296
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Constrângerea morală</i>	296
1. Noțiune și caracterizare	296

2. Condițiile constrângerii morale	297
3. Efectele constrângerii morale	299
<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Excesul neimputabil</i>	300
1. Noțiune și caracterizare	300
2. Depășirea limitelor legitimei apărări	300
3. Depășirea limitelor stării de necesitate	302
4. Efectele excesului neimputabil.....	302
<i>Secțiunea a V-a</i>	
<i>Minoritatea făptuitorului</i>	303
1. Noțiune și caracterizare	303
2. Condițiile minorității făptuitorului	304
3. Efectele minorității	305
<i>Secțiunea a VI-a</i>	
<i>Iresponsabilitatea</i>	306
1. Noțiune și caracterizare	306
2. Condițiile stării de ireponsabilitate	307
3. Efectele ireponsabilității	308
<i>Secțiunea a VII-a</i>	
<i>Intoxicația</i>	309
1. Noțiune și caracterizare	309
2. Felurile stării de intoxicație	309
3. Condițiile stării de intoxicație	310
4. Efectele stării de intoxicație	311
<i>Secțiunea a VIII-a</i>	
<i>Eroarea</i>	311
1. Noțiune și caracterizare	311
2. Clasificarea erorii	313
3. Condițiile erorii de fapt	314
4. Efectele erorii de fapt	315
4.1. Efectele erorii de fapt principală	315
4.2. Efectele erorii de fapt secundară	316
5. Eroarea de drept.....	316
5.1. Eroarea de drept nepenal.....	317
5.2. Eroarea de drept penal.....	318
<i>Secțiunea a IX-a</i>	
<i>Cazul fortuit</i>	319
1. Noțiune și caracterizare	319
2. Condițiile cazului fortuit.....	321
3. Efectele cazului fortuit	322

Capitolul VII**Pluralitatea de infractori .....323***Secțiunea I**Considerații generale privind pluralitatea de infractori 323*

1. Noțiune și caracterizare 323
2. Formele pluralității de infractori 323
  - 2.1. Pluralitatea naturală.....323
  - 2.2. Pluralitatea constituită.....324
  - 2.3. Pluralitatea ocazională (participația penală) 325

*Secțiunea a II-a**Participația penală 326*

1. Noțiune 326
2. Natura juridică a participației 326
3. Condițiile participației penale.....328
  - 3.1. Săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală 328
  - 3.2. Cooperarea mai multor persoane la săvârșirea faptei.....328
  - 3.3. Voința comună de a coopera la săvârșirea faptei 329
4. Felurile participației penale 330

*Secțiunea a III-a**Formele participației penale 331*

1. Autoratul și coautoratul 331
  - 1.1. Autoratul 331
  - 1.2. Coautoratul (coautori) 332
2. Instigarea (instigatorul) 336
  - 2.1. Noțiune și caracterizare.....336
  - 2.2. Condițiile instigării 338
  - 2.3. Formele instigării 340
3. Complicitatea (complicele) 342
  - 3.1. Noțiune și caracterizare.....342
  - 3.2. Condițiile complicității.....343
  - 3.3. Formele complicității 346

*Secțiunea a III-a**Participația improprie 349*

1. Noțiune și caracterizare 349
2. Modalitățile participației improprii 350
  - 2.1. Modalitatea intenție și culpă 350
  - 2.2. Modalitatea intenție și lipsa de vinovăție.....351

*Secțiunea a IV-a**Pedeapsa în cazul participației..... 352*

1. Considerații generale 352

2. Pedepsa în cazul participației.....	354
2.1. Pedepsa în cazul participației proprii	354
2.2. Pedepsa în cazul participației improprii	356
3. Circumstanțele personale și reale	356
3.1. Noțiune.....	356
3.2. Circumstanțele personale	357
3.3. Circumstanțele reale.....	358
4. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii.....	359
4.1. Noțiune.....	359
4.2. Condițiile împiedicării săvârșirii infracțiunii	360
4.3. Efectele împiedicării consumării infracțiunii	361

TITLUL IV

Răspunderea penală	362
---------------------------------	------------

Capitolul I

Considerații generale privind răspunderea penală	362
---	------------

Secțiunea I

<i>Noțiunea de răspundere penală.....</i>	<i>362</i>
---	------------

Secțiunea a II-a

<i>Trăsăturile răspunderii penale .....</i>	<i>363</i>
---	------------

1. Temeiul răspunderii penale	363
2. Subiecții răspunderii penale	364
3. Conținutul răspunderii penale.....	364
4. Obiectul răspunderii penale.....	364

Secțiunea a III-a

<i>Principiile răspunderii penale .....</i>	<i>365</i>
---	------------

1. Legalitatea răspunderii penale.....	365
2. Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale	366
3. Personalitatea răspunderii penale	366
4. Umanismul răspunderii penale	367
5. Unicitatea răspunderii penale (ne bis in idem)	367
6. Inevitabilitatea răspunderii penale.....	368
7. Individualizarea răspunderii penale.....	368
8. Prescriptibilitatea răspunderii penale	368

Capitolul II

Cauzele care înlătură răspunderea penală.....	369
--	------------

Secțiunea I

<i>Considerații generale .....</i>	<i>369</i>
------------------------------------	------------

1. Noțiune	369
2. Clasificarea cauzelor care înlătură răspunderea penală	369

2.1. Cauzele generale	369
2.2. Cauzele speciale	370
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Amnistia</i>	370
1. Noțiune și reglementare	370
2. Natura juridică	371
3. Felurile amnistiei	372
3.1. După întinderea efectelor:	372
3.2. După condițiile de acordare:	372
3.3. După momentul intervenirii:	372
4. Obiectul amnistiei	372
5. Efectele amnistiei	374
5.1. Amnistia antecondamnatore	374
5.2. Amnistia postcondamnatore	375
5.3. Limitele efectelor amnistiei	376
<i>Secțiunea a III- a</i>	
<i>Prescripția răspunderii penale</i>	376
1. Noțiune și reglementare	376
2. Termenele de prescripție a răspunderii penale	378
2.1. Durata termenelor de prescripție	378
2.2. Calcularea termenelor de prescripție	379
2.3. Întreruperea cursului prescripției	380
2.4. Suspendarea cursului prescripției	381
<i>Secțiunea a IV- a</i>	
<i>Lipsa plângerii prealabile</i>	384
1. Noțiune și reglementare	384
2. Natura juridică a plângerii prealabile	384
3. Condițiile plângerii prealabile	385
4. Efectele plângerii prealabile	387
<i>Secțiunea a V- a</i>	
<i>Retragerea plângerii prealabile</i>	388
1. Noțiune și reglementare	388
2. Condițiile în care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală	388
<i>Secțiunea a VI- a</i>	
<i>Împăcarea părților</i>	390
1. Noțiune	390
2. Condițiile împăcării părților	390

TITLUL V**Sancțiunile de drept penal .....393****Capitolul I****Considerații generale privind sancțiunile de drept penal.....393***Secțiunea I**Sancțiunile de drept penal 393*

1. Noțiune și caracterizare 393

2. Caracterele sancțiunilor de drept penal 394

3. Cadrul sancțiunilor în dreptul penal 394

*Secțiunea a II-a**Principiile sancțiunilor de drept penal 395*

1. Noțiune 395

2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal 396

3. Umanismul sancțiunilor de drept penal 396

4. Revocabilitatea sancțiunilor de drept penal 396

5. Individualizarea sancțiunilor de drept penal.....397

6. Personalitatea sancțiunilor de drept penal 397

Capitolul II**Pedepsele .....398***Secțiunea I**Considerații generale privind pedepsele 398*

1. Noțiune și caracterizare 398

2. Trăsăturile esențiale ale pedepsei 398

2.1. Pedepsa este o măsură de constrângere 398

2.2. Pedepsa este un mijloc de reeducare 399

2.3. Pedepsa este un mijloc de constrângere statală 399

2.4. Pedepsa este prevăzută de lege.....399

2.5. Pedepsa are caracter personal 399

2.6. Pedepsa se aplică în scopul prevenirii săvârșirii de noi
infracțiuni 399

3. Scopul și funcțiile pedepsei 400

3.1. Scopul pedepsei.....400

3.2. Funcțiile pedepsei.....400

4. Clasificarea pedepselor 401

4.1. După obiectul asupra căruia poartă sancțiunea există: 402

4.2. După gravitatea lor, pot fi: 402

4.3. După rolul și importanța atribuită pedepsei, sunt:.....402

4.4. După caracterul lor, pot fi: 403

5. Reglementarea pedepselor în noul Cod penal, pentru persoanele
fizice 403

Secțiunea a II-a

<i>Pedeptele principale aplicabile persoanelor fizice</i>	403
1. Considerații generale	403
2. Pedeapsa detențiunii pe viață.....	404
2.1. Noțiune și reglementare	404
2.2. Neaplicarea detențiunii pe viață.....	404
2.3. Înlocuirea detențiunii pe viață.....	405
3. Pedeapsa închisorii	405
4. Amenda	406
4.1. Noțiune și caracterizare.....	406
4.2. Stabilirea amenzii.....	407
4.3. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii.....	407
4.4. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii	408
4.5. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei muncii neremunerate în folosul comunității.....	408

Secțiunea a III-a

<i>Pedeapsa accesorie</i>	409
1. Noțiune și caracterizare	409
2. Conținutul și modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi.....	410
2.1. Pedeapsa accesorie în cazul detențiunii pe viață.....	410
2.2. Pedeapsa accesorie în cazul închisorii	411

Secțiunea a IV-a

<i>Pedeptele complementare</i>	413
1. Noțiune și caracterizare	413
2. Felurile pedepselor complementare.....	414
2.1. Interzicerea exercitării unor drepturi.....	414
2.2. Degradarea militară.....	421
2.3. Publicarea hotărârii de condamnare	422

Capitolul III**Măsurile de siguranță .....** 423*Secțiunea I*

<i>Considerații generale</i>	423
1. Noțiune și reglementare.....	423
2. Scopul măsurilor de siguranță	424
3. Condițiile generale în care se pot lua măsurile de siguranță	425
4. Categoriile măsurilor de siguranță.....	426

Secțiunea a II- a

<i>Regimul măsurilor de siguranță</i>	426
1. Măsuri de siguranță cu caracter medical	426
1.1. Obligarea la tratament medical	427

1.2. Internarea medicală	428
2. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii.....	429
2.1. Noțiuni și caracterizare.....	429
2.2. Condițiile de aplicare a măsurii de siguranță	430
3. Confiscarea specială	431
3.1. Noțiuni și caracterizare.....	431
3.2. Condițiile generale pentru confiscarea specială	432
3.3. Categoriile de bunuri supuse confiscării speciale	432
3.4. Confiscarea prin echivalent.....	438
4. Confiscarea extinsă.....	439
4.1. Noțiuni și caracterizare.....	439
4.2. Condițiile în care se dispune confiscarea extinsă.....	441
Capitolul IV	
Minoritatea	443
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Regimul răspunderii penale a minorilor .....</i>	<i>443</i>
1. Noțiuni și caracterizare	443
2. Limitele răspunderii penale a minorilor	444
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Sistemul sancționator pentru minori.....</i>	<i>445</i>
1. Considerații generale.....	445
2. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate.....	446
2.1. Stagiul de formare civică	447
2.2. Supravegherea.....	447
2.3. Consemnarea la sfârșit de săptămână.....	448
2.4. Asistarea zilnică	449
2.5. Obligații ce pot fi impuse minorului	449
2.6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	450
2.7. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate.....	451
3. Regimul măsurilor educative privative de libertate.....	451
3.1. Internarea într-un centru educativ	452
3.2. Internarea într-un centru de detenție	453
3.3. Schimbarea regimului de executare	455
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Dispoziții comune privind răspunderea penală a minorului .....</i>	<i>455</i>
1. Efectele cauzelor de atenuare și de agravare	455
2. Pluralitatea de infracțiuni	455
3. Descoperirea unor infracțiuni săvârșite în timpul minorității.....	456
4. Prescripția răspunderii penale a minorilor.....	457
5. Prescripția executării măsurilor educative.....	457

6. Efectele măsurilor educative	457
7. Minorul devenit major	457
Capitolul V	
Individualizarea pedepselor	457
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Considerații generale .....</i>	<i>457</i>
1. Noțiune	457
2. Cadrul legal	458
3. Formele individualizării pedepsei	458
3.1. Individualizarea legală	458
3.2. Individualizarea judiciară	459
3.3. Individualizarea administrativă	459
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Individualizarea judiciară a pedepselor .....</i>	<i>459</i>
1. Noțiune	459
2. Mijloacele și criteriile de individualizare	460
2.1. Mijloacele de individualizare judiciară	460
2.2. Criteriile generale de individualizare a pedepsei	460
3. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante	461
3.1. Noțiune	461
3.2. Clasificarea circumstanțelor	461
4. Circumstanțe atenuante	462
4.1. Circumstanțe atenuante legale	463
4.2. Circumstanțe atenuante judiciare	468
4.3. Efectele circumstanțelor atenuante	469
5. Circumstanțele agravante	469
5.1. Noțiune	469
5.2. Conținutul circumstanțelor agravante	470
5.3. Efectele circumstanțelor agravante	476
5.4. Concursul între cauzele de atenuare sau de agravare	477
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Individualizarea judiciară a executării pedepselor .....</i>	<i>477</i>
1. Considerații generale	477
2. Renunțarea la aplicarea pedepsei	478
2.1. Noțiune	478
2.2. Condițiile renunțării la aplicarea pedepsei	478
2.3. Avertismentul	479
2.4. Efectele renunțării la aplicarea pedepsei	479
3. Amânarea aplicării pedepsei	480
3.1. Noțiune	480

3.2. Condițiile amânării aplicării pedepsei.....	480
3.3. Termenul de supraveghere	481
3.4. Măsurile de supraveghere și obligațiile.....	481
3.5. Supravegherea	482
3.6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	483
3.7. Revocarea amânării aplicării pedepsei.....	483
3.8. Anularea amânării aplicării pedepsei	484
3.9. Efectele amânării aplicării pedepsei.....	484
4. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere	484
4.1. Noțiune.....	484
4.2. Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere	485
4.3. Termenul de supraveghere	486
4.4. Măsurile de supraveghere și obligațiile.....	487
4.5. Supravegherea condamnatului	488
4.6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	489
4.7. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	489
4.8. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	490
4.9. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere	490
5. Liberarea condiționată.....	490
5.1. Noțiune și caracterizare.....	490
5.2. Condițiile liberării condiționate	491
5.3. Măsurile de supraveghere și obligațiile impuse condamnatului	493
5.4. Supravegherea condamnatului	494
5.5. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	494
5.6. Revocarea liberării condiționate	495
5.7. Anularea liberării condiționate.....	495
5.8. Efectele liberării condiționate	495
<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Calculul duratei pedepselor.....</i>	<i>496</i>
1. Noțiune	496
2. Durata executării	496
3. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate - art.72 C.pen	496
4. Computarea pedepselor și măsurilor preventive executate în afara țării-art.73.....	496
Capitolul VI	
Răspunderea penală a persoanei juridice	497
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Considerații generale .....</i>	<i>497</i>
1. Noțiune și caracterizare	497

2. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	498
2.1. Persoanele juridice care pot răspunde penal	498
2.2. Persoanele juridice exceptate de la răspunderea penală	499
2.3. Infracțiunile care pot fi săvârșite de o persoană juridică	500
2.4. Persoanele fizice care pot antrena răspunderea persoanei juridice	500
2.5. Conținutul infracțiunii comise de persoana juridică	501
2.6. Cumulul de răspundere între persoana fizică și persoana juridică	503
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Pedepsele aplicabile persoanei juridice .....</i>	<i>504</i>
1. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice	504
2. Pedepsa complementară aplicabilă persoanei juridice	505
2.1. Dizolvarea persoanei juridice	505
2.2. Suspendarea activității persoanei juridice	506
2.3. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice	507
2.4. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice	508
2.5. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	508
2.6. Plasarea sub supraveghere judiciară	508
2.7. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare	509
3. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice	509
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Dispoziții comune privind persoana juridică .....</i>	<i>510</i>
1. Recidiva în cazul persoanei juridice	510
2. Atenuarea și agravarea răspunderii penale a persoanei juridice	511
3. Prescripția răspunderii penale și a executării pedepsei	511
3.1. Prescripția răspunderii penale	511
3.2. Prescripția executării pedepsei	511
4. Reabilitarea persoanei juridice	511
5. Efectele comasării și divizării persoanei juridice	512

TITLUL VI

Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei ori care înlătură consecințele condamnării	513
--	------------

Capitolul I

Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei	513
---	------------

Secțiunea I

<i>Considerații generale .....</i>	<i>513</i>
------------------------------------	------------

Secțiunea a II-a

<i>Grațierea .....</i>	<i>514</i>
1. Noțiune	514

2. Felurile grațierii	514
3. Efectele grațierii	516
3.1. Efectele grațierii asupra pedepselor principale	516
3.2. Efectele grațierii asupra pedepselor accesorii, complementare și asupra măsurilor educative neprivative de libertate	517
3.3. Efectele grațierii asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanelor vătămate.....	517
3.4. Efectele grațierilor succesive	517
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Prescripția executării pedepsei .....</i>	<i>517</i>
2. Termenele de prescripție a executării pedepsei.....	518
3. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei	519
4. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei	519
5. Efectele prescripției executării pedepsei	520
Capitolul II	
Înlăturarea consecințelor condamnării prin reabilitare	521
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Considerații generale privind reabilitarea.....</i>	<i>521</i>
1. Noțiune și caracterizare	521
2. Trăsăturile reabilitării	521
3. Formele reabilitării	522
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Reabilitarea de drept .....</i>	<i>522</i>
1. Noțiune	522
2. Condițiile reabilitării de drept	523
2.1. Condiții privind condamnarea.....	523
2.2. Condiții privind termenul de reabilitare	523
2.3. Condiții privind conduita condamnatului.....	523
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Reabilitarea judecătorească .....</i>	<i>524</i>
1. Noțiune	524
2. Condițiile reabilitării judecătorești	524
2.1. Condiții cu privire la condamnare.....	524
2.2. Condiții cu privire la termenul de reabilitare	524
2.3. Condiții cu privire la conduita condamnatului	526
3. Efectele reabilitării	526
4. Reînnoirea cererii de reabilitare judecătorească	527
5. Anularea reabilitării.....	527
BIBLIOGRAFIE	529

TITLUL I

Considerații generale privind dreptul penal

Capitolul I

Dreptul penal ca ramură de drept și știința dreptului penal

Secțiunea I

Dreptul penal ca ramură de drept

1. Noțiunea dreptului penal

Expresia „drept penal” desemnează atât dreptul penal ca ramură a sistemului de drept, cât și ramura științei juridice denumită astfel.

În accepțiunea cea mai largă, sintagma „drept penal” desemnează ramura dreptului pozitiv având ca obiect studiul reprimării de către stat a faptelor de natură a crea o tulburare intolerabilă pentru ordinea socială¹. Într-o expresie sintetică, dreptul penal este definit ca dreptul infracțiunii și al reacției sociale pe care o generează².

În literatura juridică au fost formulate și alte definiții³, fiecare autor încercând să surprindă trăsăturile esențiale ale dreptului penal și elementele sale de particularitate în raport cu alte ramuri de drept. Potrivit unor autori⁴, dreptul penal reprezintă un ansamblu de norme prin care statul interzice, sub sancțiunea unei pedepse, anumite comportamente (acțiuni sau inacțiuni) umane determinate. Alți autori, consideră că dreptul penal poate fi definit ca un ansamblu de norme juridice de drept public prin care sunt reglementate faptele ce constituie infracțiuni, precum și condițiile și consecințele angajării răspunderii în cazul comiterii acestor fapte⁵.

O analiză detaliată a fost făcută de reputatul profesor Vintilă Dongoroz⁶, care a evidențiat mai multe înțelesuri ale denumirii „drept penal” și anume: drept penal pozitiv, drept penal obiectiv și drept penal subiectiv, cu explicații pertinente pentru fiecare în parte.

---

¹ G. Levasseur, A. Chavanne, J. Montreuil, B. Bouloc, *Droit pénal général et procédure pénale*, éd. 12, Éd. Dalloz, 1996, p. 1

² J. Pradel, *Droit pénal général*, éd.21, Éd. Cujas, 2016, p. 18; Xavier Pin, *Droit pénal général*, éd. 16, Éd. Dalloz, 2025, pp. 1-8.

³ V.Păvăleanu, *Drept penal general*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 11.

⁴ F. Antolisei, *Manuale di diritto penale, Parte generale*, Giuffrè Editore, Milano, 2000, p. 3.

⁵ F. Streteanu, *Tratat de drept penal. Partea generală, vol. I*, Editura C. H. Beck, București, 2008, p. 2.

⁶ V. Dongoroz, *Drept penal, Reeditatea ediției din 1939*, Asociația Română de Științe Penale, București, 2000, p. 21-24.

Ca ramură a dreptului pozitiv, dreptul penal nu acționează ca un drept ideal sau ca un drept natural, ci ca un ansamblu de reguli, de norme scrise, de care sunt atașate sancțiuni ferme, pedepse. De altfel, denumirea de drept penal rezultă din cuvântul latin „poena”, care înseamnă pedeapsă. S-a exprimat și opinia că dreptul penal este denumit și drept criminal⁷, denumire ce provine de la cuvântul „crimen”, ce se traduce prin crimă. În realitate, fiecare denumire se referă doar la una din instituțiile fundamentale ale ramurii de drept, respectiv la pedeapsă ori la infracțiune. Denumirea „drept penal” s-a impus în timp, păstrându-și actualitatea și vigoarea, însemnând atât în sens juridic penal, cât și în sens obișnuit același lucru, o ramură distinctă a dreptului care reglementează o activitate specifică de apărare socială⁸.

2. Necesitatea dreptului penal

Necesitatea dreptului penal este determinată de: necesitatea apărării valorilor sociale; existența fenomenului infracțional și necesitatea combaterii lui; necesitatea reglementării juridice a acțiunii de apărare a valorilor sociale⁹.

Fenomenul infracțional sau criminalitatea reprezintă totalitatea infracțiunilor săvârșite la un moment dat într-o societate determinată, care poate fi reală, aparentă și legală.

- Criminalitatea reală reprezintă totalitatea infracțiunilor săvârșite în societate, inclusiv necunoscute de organele judiciare;

- Criminalitatea aparentă cuprinde toate faptele penale care au ajuns la cunoștința organelor judiciare;

- Criminalitatea legală are în vedere toate infracțiunile pentru care instanțele judecătorești au pronunțat hotărâri definitive de condamnare.

Sfera de cuprindere a celor trei forme de criminalitate este diferită, prima fiind cea mai cuprinzătoare, iar ultima cea mai restrânsă.

3. Obiectul dreptului penal

Dreptul penal are un obiect de reglementare constituit din relațiile de conformare a membrilor societății, de respectare a prevederilor normelor penale, prin adeziunea tacită și voluntară față de acestea, iar în cazul nerespectării dispozițiilor penale, prin săvârșirea de infracțiuni, obiectul său îl constituie relațiile sociale de conflict născute între stat și infractori, în vederea tragerii la răspundere penală a celor care au încălcat normele penale și a obligării lor la suportarea consecințelor juridice născute din faptele penale săvârșite¹⁰.

---

⁷ R. Merle, A. Vitu, *Traité de droit criminel*, Cujas, éd. 7, 1997, p. 93.

⁸ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală, ed. a III-a, revăzută și adăugită*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 22.

⁹ C. Bulai, *Manual de drept penal, Partea generală*, Editura All Beck, București, 1997, p. 2.

¹⁰ M. Zolyneak, M.I. Michinici, *Drept penal. Partea generală*. Editura Chemarea Iași, 1999, p. 9.

În această concepție, dreptul penal reglementează două categorii de relații sociale: una de conformare sau de cooperare, care are în vedere relațiile sociale ce iau naștere în momentul intrării în vigoare a legii penale, când se impune o anumită conduită membrilor societății, respectată de marea lor majoritate și alta de conflict, care are în vedere încălcarea dispozițiilor legale, când se naște dreptul statului de a trage la răspundere penală pe cel în cauză și obligația acestuia de a suporta consecințele faptei sale, sens în care s-a pronunțat majoritatea autorilor¹¹. Unii autori¹² au susținut că obiectul dreptului penal îl constituie relațiile care apar ca urmare a săvârșirii infracțiunilor, ceea ce provoacă în ultima instanță tragerea la răspundere penală și pedepsirea infractorilor. Acestei opinii i s-a reproșat că restrânge sfera dreptului penal doar la relațiile de conflict, de represiune penală, relații ce se nasc cu ocazia săvârșirii de infracțiuni și nu ține seama de rolul preventiv al dreptului penal, că realizarea normelor penale are loc prin respectarea de către marea majoritate a destinatarilor a obligațiilor instituite prin acestea. Ulterior, autorul menționat și-a reconsiderat punctul de vedere, în sensul opiniei majoritare¹³.

4. Caracterele dreptului penal

Caracterele dreptului penal rezultă din specificul relațiilor de apărare socială care îi revin spre reglementare. În această privință nu există unanimitate, însă majoritatea autorilor¹⁴ reține ca trăsături specifice ale dreptului penal: autonomia, unitatea și caracterul de drept public.

Alți autori¹⁵ rețin pe lângă primul și ultimul caracter, cel subsidiar și selectiv al dreptului penal, având în vedere și opiniile exprimate în doctrina juridică străină.

4.1. Caracterul autonom al dreptului penal

Autonomia unei ramuri de drept se justifică printr-un obiect propriu de reglementare și a celorlalte criterii complementare¹⁶, cum ar fi un conținut propriu format din ansamblul normelor care constituie conduita în vederea apărării valorilor sociale, prin norme prohibitive sau prin norme onerative.

Unii autori¹⁷ au susținut că dreptul penal nu reglementează relații sociale proprii, ci sancționează numai încălcări grave ale relațiilor sociale reglementate de alte ramuri

---

¹¹ V. Dongoroz (2000), *op. cit.*, p. 28; C. Bulai (1997), *op. cit.*, p. 3; C. Mitrache, Cr. Mitrache (2019), *op. cit.*, p. 25; A. Boroș, *Drept penal. Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 3.

¹² I. Oancea, *Drept penal. Partea generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 15.

¹³ I. Oancea, *Tratat de drept penal. Partea generală*, Editura All, București, 1994, p. 8.

¹⁴ C. Bulai (1997), *op. cit.*, p. 10-14; C. Mitrache, Cr. Mitrache(2019), *op. cit.* p. 28; M. Zolyneak, M.I. Michinici (1999), *op. cit.* p. 10-14; V. Păvăleanu, *Drept penal general*, Editura Pro Universitaria, București, 2020, pp. 29-31 .

¹⁵ F. Stretianu (2008), *Tratat...*, *op. cit.*, vol. I, pp. 8 și 9.

¹⁶ N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Editura Actami, București, 1996, p. 243.

¹⁷ G. Stéfani, *Quelques aspects de l'autonomie du droit penal*, Ed. Dalloz, Paris, 1956, p. 295.

de drept și deci nu este o ramură de drept autonomă, fiind dependentă de alte ramuri de drept. Această opinie, care susține teza caracterului sancționator al dreptului penal, a fost criticată în literatura de specialitate¹⁸ întrucât neagă rolul activ, creator, al dreptului penal în disciplinarea relațiilor sociale¹⁹.

Unii autori francezi²⁰ susțin că dreptul penal are un loc propriu printre diverse discipline juridice realizându-și funcția de apărare a ordinii publice, autonomia acestuia nefiind redusă în domeniul sancționator de existența altei ramuri de drept cum ar fi dreptul disciplinar, încât, în prezent autonomia dreptului penal este indiscutabilă.

În fine, s-a exprimat²¹ opinia că dreptul penal reprezintă o ramură de drept distinctă, a cărei autonomie poate fi analizată prin prisma a cel puțin trei elemente: autonomia normativă, autonomia conceptuală și autonomia procedurală, aspecte care sunt prezentate pe larg.

4.2. Caracterul unitar al dreptului penal

Dreptul penal cuprinde două categorii de norme: unele generale, care reglementează instituțiile fundamentale, infracțiunea, răspunderea penală și sancțiunile de drept penal și altele speciale, cu sediul în codul penal, marea majoritate și legile speciale cu dispoziții penale, care reglementează diferite tipuri de infracțiuni, prevăzând și pedepsele corespunzătoare lor, sub aspectul naturii și duratei.

Potrivit art. 362 C.pen. 1968, dispozițiile din partea generală a acestui cod se aplică și faptelor sancționate penal prin legi speciale, afară de cazul când legea dispune altfel, prevedere care a fost preluată de art. 511 C.pen. 2004, nu însă și de Codul penal 2009. Prin art. 236 din Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal 2009 se prevede că, dispozițiile părții generale a Codului penal, precum și dispozițiile generale ale prezentei legi se aplică și faptelor sancționate prin legi speciale, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Între cele două categorii de norme există o strânsă conexiune, în sensul că normele generale se aplică numai prin intermediul normelor speciale.

În raport de întinderea relațiilor sociale de apărare reglementate și numărul persoanelor cărora li se aplică dreptul penal se împarte în dreptul penal general, care se aplică tuturor faptelor și persoanelor și dreptul penal special, care se aplică unor anumite categorii de persoane (militari) sau au în vedere anumite domenii de activitate (vamal, silvic etc.) ori anumite situații excepționale (stare de război)²².

În Franța și nu numai²³, în sensul dreptului penal special, apar părți specializate care-și proclamă autonomia, cum ar fi: dreptul penal al afacerilor, dreptul penal

---

¹⁸ V. Dongoroz (2000), *op. cit.*, p. 27.

¹⁹ C. Bulai (1997), *op. cit.*, p. 11.

²⁰ J. Pradel (2016), *Droit pénal général, op. cit.*, p. 68.

²¹ F. Stretanu (2008), *Tratat..., op. cit.*, vol. I, p. 13-16.

²² C. Bulai (1997), *op. cit.*, p. 12.

²³ J. Pradel (2016), *op. cit.*, p. 51.

economic, dreptul penal al muncii etc., însă rămâne de văzut dacă această specializare va afecta sau nu caracterul unitar al dreptului penal.

Se conturează apoi un drept penal internațional care reglementează conflictele de autoritate (competența internațională, extrădarea, efectele internaționale ale hotărârilor de condamnare și conflictele de legi penale)²⁴, iar unii autori²⁵ s-au pronunțat în sensul autonomiei acestei ramuri de drept, care este în curs de formare. Există trei feluri de drept penal internațional și anume²⁶: drept penal care interesează două state, drept penal internațional mondial și drept penal regional (drept penal european). Se preconizează formarea unui spațiu judiciar european și pe această cale să se realizeze o reglementare uniformă a unor infracțiuni prin care se prejudiciază bugetul european²⁷.

4.3. Caracterul de drept public

Potrivit doctrinei din țara noastră²⁸ dreptul penal aparține dreptului public, întrucât relațiile pe care le reglementează se stabilesc între stat, ca purtător al autorității, singurul în drept să exercite constrângerea în cazul săvârșirii unor infracțiuni și persoanele fizice și juridice care comit aceste fapte.

În alte state opiniile autorilor sunt diferite. În Italia, Germania și Spania autorii susțin că dreptul penal aparține dreptului public, în timp ce în Franța și Belgia literatura juridică este în sensul că dreptul penal prezintă atât caractere de drept public cât și de drept privat, încât nu este posibil să fie inclus în nici-o categorie din cele două, având o poziție sui- generis în cadrul sistemului juridic.

În opinia majoritară²⁹ sunt folosite mai multe argumente în favoarea includerii dreptului penal în ramura de drept public.

Valorile sociale apărute de dreptul penal sunt de interes public întrucât faptele care aduc atingere acestor valori privesc ordinea publică în general.

Raporturile de drept penal se stabilesc numai între stat și o persoană fizică sau juridică.

Dreptul de a stabili care fapte constituie infracțiuni și sancțiunile corespunzătoare este un drept exclusiv al statului.

---

²⁴ Ibidem, p. 59.

²⁵ H. Donnedieu de Vabres, *Principes modernes du droit pénal international*, Sirey, 1928.

²⁶ J. Pradel, G. Corstens, G. Vermeulen, *Droit pénal européen, éd.3*, Ed. Dalloz, Paris, 2009, p. 2.

²⁷ Mireille Delmas-Marty, *Corpus Juris portant dispositions pénales pour protection des intérêts financiers de l'Union européenne*, Ed. Economica, Paris, 1997, p. 47-61; V. Păvăleanu, *Drept penal european*, Editura Lumen Iași, 2022; V. Păvăleanu, *Spațiul judiciar european*, în RDP nr. 2, 2004, p. 44; V. Păvăleanu, *Cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii Europene*, în RDP nr. 3, 2009, p. 27.

²⁸ V. Dongoroz (2000), *op. cit.*, p. 26; C. Bulai (1997), *op. cit.*, p. 12; M. Zolyneak, M.I. Michinici (1999), *op. cit.*, p. 11; V. Păvăleanu (2020), *Drept penal general, op. cit.*, p. 31.

²⁹ G. Fiandaca, E. Musco, *Diritto penale. Parte generale*, Zanichelli Editore, Bologna, 2001, p. 3; F. Antolisei (2000), *op. cit.*, p. 13.

Titularul dreptului de a trage la răspundere penală o persoană este statul, inclusiv atunci când acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Adeptii caracterului mixt al dreptului penal pornesc de la ideea că această ramură de drept este menită să protejeze în mod egal valorile sociale aparținând dreptului public și valorile specifice dreptului privat. Sub acest aspect se susține de unii autori francezi³⁰ că „Adevărul pare a fi că dreptul penal nu este nici o ramură a dreptului privat, nici o ramură a dreptului public, căci misiunea sa este de a asigura sancționarea regulilor puse de disciplinele celor două mari familii juridice”.

Suntem de părere că nu se poate pune în discuție scoaterea dreptului penal din structura dreptului public și includerea lui în sfera dreptului privat ori într-o poziție sui-generis. De altfel și dreptul administrativ apără atât drepturi sau interese de natură publică, cât și drepturi sau interese de natură privată și nimeni nu a contestat apartenența acestei ramuri la dreptul public.

Așa fiind considerăm, alături de alți autori³¹, că dreptul penal aparține dreptului public.

5. Scopul dreptului penal

Scopul dreptului penal este determinat de necesitatea apărării valorilor sociale și a ordinii de drept împotriva infracțiunilor.

Codurile penale din 1864 și 1936, precum și alte coduri penale europene, nu conțineau o normă care să enunțe scopul legii penale. Un asemenea text a fost introdus în Codul penal din 1936 prin Decretul nr. 187/1949, care a fost preluat și reformulat de Codul penal 1968 și menținut în Codul penal 2004.

Potrivit art. 1 din Codul penal 1968, legea penală apără, împotriva infracțiunilor, România, suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, precum și întreaga ordine de drept.

Ulterior, s-a exprimat opinia că valorile sociale ocrotite de legea penală nu este necesar să fie enumerate într-un articol distinct care nu poate fi cuprinzător, enumerarea amintită făcând trimitere la ordinea de drept, ce înglobează în această noțiune extrem de largă și valorile care la un moment dat, din considerente de politică penală, legiuitorul consideră că este necesară încriminarea comportamentelor care le aduc atingere³².

Noile Coduri penale europene (francez din 1994, spaniol din 1995, rus din 1996 și altele) nu au inclus un text privind scopul legii penale.

---

³⁰ J. Pradel (2016), op. cit., p. 69.

³¹ F. Streteanu (2008), *Tratat...*, op. cit., vol. I, p. 12.

³² M. Basarab, V. Pașca, Gh. Mateuș, C. Butiuc, *Codul penal comentat. Partea generală, vol. I*, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 2.